

Bild: SF

Ronja Rövardotter

Ronja Rövardotter är en modern klassiker, med spår av såväl Robin Hood som Romeo och Julia. Det är en berättelse om att gå sin egen väg, välja det som är viktigt i livet och bli människa. Det är också en vacker och trovärdig kärlekshistoria mellan två unga.

Filmen är ett spännande äventyr i en vild natur, där också farliga väsen bor. Vi följer med på Ronjas väg mot vuxenblivandet i både tankar och känslor. Också starka Lovis och känslösamme Mattis visar oss på intressanta dilemman och svåra livskriser och hur man kan lösa dem, eller lära sig leva med dem.

Om filmhandledningen

Film är ett spännande och mångfacetterat pedagogiskt verktyg där våra handledningar är till för att vägleda dig som lärare. Åldersrekommendationen, som här sträcker sig mellan årskurs 1 och 5 är just en rekommendation. Man väljer själv om man vill ta upp ett eller flera teman ur frågeställningarna och/ eller om man kan viga lite mer tid till fördjupning och närstudier av själva filmmediet. Du känner dina elever bäst och vet vad som kan vara relevant och intressant just för dem. Filmen är tillåten från 7 år. Med den här handledningen kan man även använda klipp ifrån filmen för att ha ett tydligare underlag och stöd för minnet.

Filmen och läroplanen

I skolans värdegrund och uppdrag står ”Skolan ska främja förståelse för andra människor och förmågan till inlevelse.” Bra film, och bra böcker är några av de allra bästa redskapen att förstå andra.

”Det etiska perspektivet ska... prägla skolans verksamhet för att... främja elevernas förmåga att göra personliga ställningstaganden och agera ansvarsfullt mot sig själva och andra” Har man då, som i denna film, två humanister som författaren Astrid Lindgren och regissören Tage Danielsson bakom verket, kan vi känna oss trygga med att filmen levererar. Den är full av etiska dilemman, starka känslor och levnadsvisdom, som gjord för diskussion i klassrummet. Det är en berättelse som också stannar kvar länge efter att man hört och sett den.

- I samhällskunskap ska man reflektera över hur individer och samhällen formas, förändras och samverkar. I åk 1-3 nämns ”livsfrågor med betydelse för eleven... gott och ont, rätt och orätt, kamratskap, könsroller, jämställdhet och relationer”.

I åk 4-6 ska vi beröra ”Familjen och olika samlevnadsformer... könsroller och jämställdhet”, men också ”kriminalitet och dess konsekvenser för individen, familjen och samhället”. Mattisborgen är ett samhälle i miniatyr där könsroller, etik och arbets (o)moral gått i arv i generationer, men Ronja bryter sig ut. Hon genomskådar röverromantiken (”Folk skriker och gråter när man tar ifrån dem vad de har. Det skulle jag aldrig så ut med”.) Hennes uppror förändrar också livet för andra; gemenskap och samverkan mellan de förut stridande klanerna skapas till slut, för allas överlevnad och välmående. Att jämföra rollerna mellan Undis och Borka/Lovis och Mattis/Ronja och Birk ger intressanta ingångar till diskussioner om jämlikhet och hur man lever tillsammans som par.

- Svenska åk 1-6: ”Ord, symboler och begrepp som används för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter”. Berättelsen om Ronja Rövardotter är fullspäckad av uttryck vi inte vill vara utan; ”Han fattas mig!” ”Söstrami” ”Far åt pipsvängen” och ”Voffo gör ho på detta viset” är bara några av dem. *Ronja Rövardotter* och hela Astrid Lindgrens värld har berikat det svenska språket.

Handling

Berättelsen om Ronja börjar en ovädersnatt i Mattisborgen. Där väntar rövarhövdingen och hans tolv undersåtar på att hövdingens hustru Lovis ska föda en arvtogare. Barnet föds och får namnet Ronja Rövardotter. I åskovädret rämnar borgen i två delar. Efter en trygg uppväxt inom borgens murar börjar det bli dags att lära känna skogen utanför på egen hand. När Ronja får förmaningar om att akta sig för Vargklämman, Glupafallet och Helvetesgapet ger hon sig på dem med liv och lust under parollen ”Hit med lite farligheter!” Ronja lär sig också tas med skogens väsen: grådvärgar, rumpnissar och vildvittror, och lär sig den hårda vägen att rädsla drar till sig faror.

Samma natt som Ronja föds, får också ett rivaliserande rövargång tillökning. Barnet får namnet Birk Borkason. Borkarövarna flyttar in i den andra halvan av den rämnade borgen och bara Helvetesgapet, en djup ravin, skiljer dem åt. Ronja och Birk träffas när de båda är uppe på borgens tak, och där börjar en vild tävlan om vem som kan och orkar hoppa fram och tillbaka över Helvetesgapet. När Birk mister fotfästet och håller på att störta ned i avgrunden, räddar Ronja honom. Det blir början på en djup vänskap och ett själarnas syskonskap, men ingen får veta att de träffas.

Skogen blir deras hem och mötesplats och Birk får flera

tillfällen att återgälda att Ronja räddade hans liv. När vintern kommer och borgen blir insnöad träffas Ronja och Birk nere i källargångarna. Ronja räddar åter Birks liv genom att ge honom mat när Borkagänget svälter i sin del av borgen.

Ronja börjar ana att Mattis och rövarna inte bara hittar alla skatter de kommer hem med. När Mattis till slut berättar vad rövarnas arbete består i, tar Ronja avstånd. När Birk sedan tas som gisslan av Mattisrövarna rämnar far och dotters varma förhållande och Mattis skriker ut sin förtvivlan: ”Jag har inget barn!”.

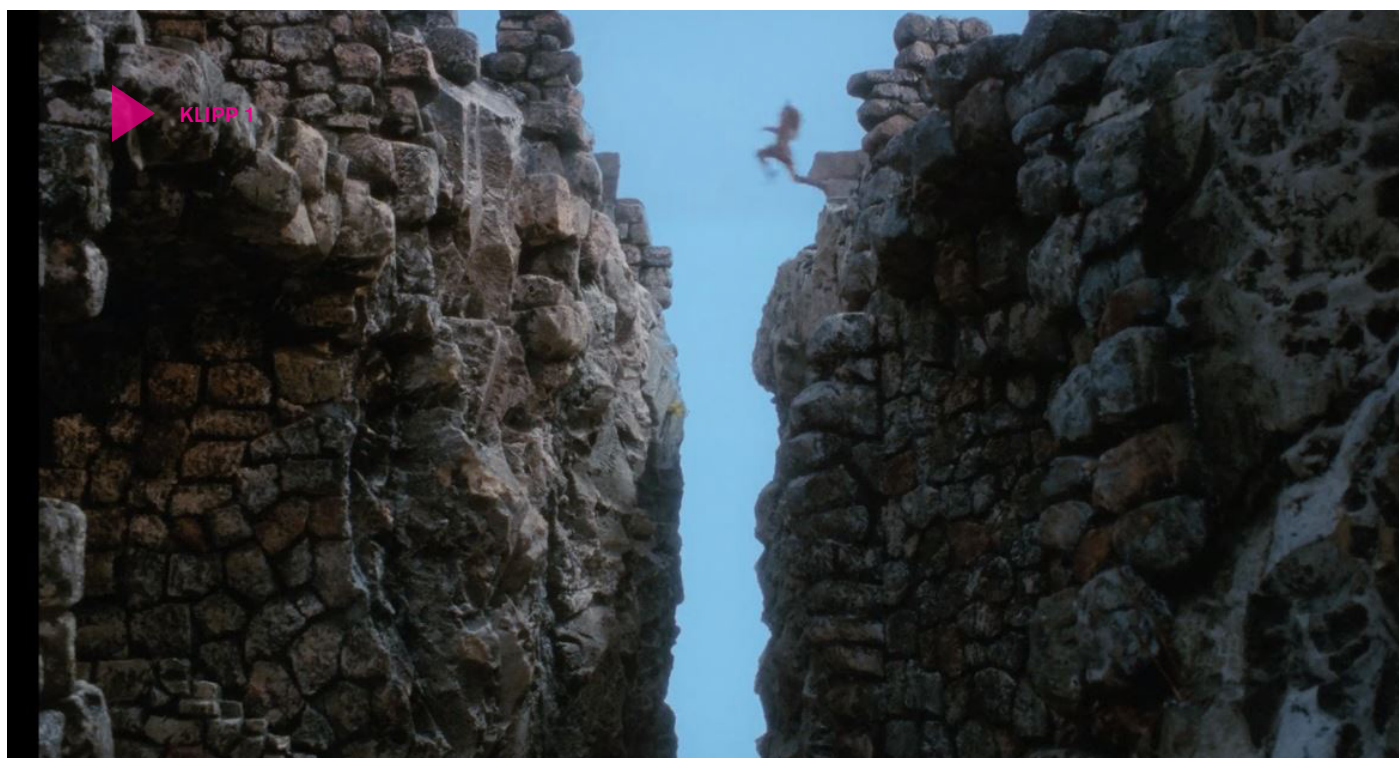
Ronja och Birk flyttar ut i skogen och njuter av sitt fria liv tillsammans, men sörjer separationen från sina familjer.

När vintern kommer är de tvungna att flytta hem för att överleva. Ronja låter sig övertalas när hon förstår att Mattis längtat sig sjuk efter henne. Till slut inser de båda rövargängen att samarbete, inte krig, är lösningen för dem alla. Ronja och Birk lovar att aldrig bli rövare, och filmens slutbild ger hopp om ett annat liv för dem, tillsammans.

Filmens form och innehåll

Vänner mot alla odds

Ronja och Birk kommer från två familjer som krigar mot varandra. Därför hatar de varandra när de träffas första gången.

Klipp 1
Källa: SF

Klipp 2
Källa: SF

Titta på [klipp 1](#) för att påminna er om scenen.

När Birk faller och Ronja griper in förändras något; Ronja handlar utan att tveka utifrån sin medkänsla och Birk förstår att hon inte är den "skitstövel" han trott. En stark vänskap växer fram, som övergår i kärlek. Temat är klassiskt, mest känt är kanske Shakespeares drama *Romeo och Julia* som skrevs i slutet av 1500-talet, men är tidlöst.

- Kan ni hitta andra exempel på filmer/böcker/spel där två som inte borde vara tillsammans ändå är det, mot alla odds?
- Vilka andra skäl kan det finnas för att man inte får vara tillsammans, enligt regler vi satt upp för varandra?
- Varför är det viktigt att få vara med den man älskar och själv har valt? Skriv/rita/animera en egen Romeo och Julia-historia som utspelar sig i vår tid. Den kan vara allvarlig eller humoristisk eller absurd.

Väsen

I gammal folktro kryllar det av oknytt och väsen som inte lyder vanliga naturlagar och som är skrämmande men som också, enligt sägnen, kan vara till hjälp. I filmen kämpar Ronja med både vildvittor, grådvärgar, rumpnissar och de underjordiska. De är väsen som Astrid Lindgren uppfunnit, men de påminner om andra, mer klassiska väsen som harpyor, troll, vättar och de små under jorden.

- Vilka väsen känner ni till från gammal folktro? Välj era

favoritväsen och gör en bruksanvisning i affischformat där ni i bild och ord berättar om utseende, vanor, goda och dåliga sidor, hur man kan handskas med oknyttet i fråga. Du som lärare bestämmer om eleverna ska arbeta enskilt eller i grupp.

- Ni kan också välja ett väsen och skriva dess dagbok. Hur är det att vara Näcken egentligen? Blir det inte kallt ibland? En rumpnisses berättelse skulle kunna bli ganska intressant, eftersom de ställer sig frågande till det mesta.

Titta på [klipp 2](#) som inspiration.

Hämta mer inspiration och kunskap från till exempel böckerna "Nordiska väsen" av Johan Egerkrans och "Väsenologi" av Ingela Korsell. Det finns flera läsvärda bokserier där väsen av olika slag förekommer: Martin Olczaks serie om Jack, där Stockholm kryllar av oknytt, och Åsa Larsson och Ingela Korsells populära Pax-serie är några av dem.

På [Institutet för språk och folkminnen](#) kan ni läsa vad människor trott om olika väsen förr i tiden i Sverige. Använd sökrutan!

Kuslighet och skräck

- Läs om Ronjas möte med Grådvärgarna i boken *Ronja Rövardotter*. Titta på [klipp 3](#) där Ronja möter Grådvärgarna och jämför hur texten och bilden berättar episoden. Vad kan filmen berätta som inte texten klarar? Finns det någon känsla/nyans som texten kan framkalla som filmen inte förmår?

Klipp 3
Källa: SF

Att berätta om kusligheter och skräck är erkänt svårt bland såväl författare som filmare.

- Varför det, tror ni?
- Är det alltid kusligare att se det otäcka, eller kan något vi inte visar, utan bara låter ana, vara det allra mest skrämmande?
- Kan ni ge exempel på andra bra film/läsupplevelser av skräck/kuslighet? Har ni exempel på några misslyckade? Varför var de bra/misslyckade?
- Har ni något eget berättarknep i ord, bild eller muntligt berättande som fungerar när ni vill skrämmas?

Överlevnadskunskap

Ronja och Birk flyttar ut i skogen, till Björngrottan. Där måste de lära sig att klara sig med den kunskap de har om att fiska, göra upp eld, baka bröd, men också att använda skogens växter till medicin och läkning.

- Hur tror ni att ni skulle klara er i skogen? Vad skulle ni äta? Hur skulle ni göra upp eld? Vad skulle ni sova på? Samla klassens kunskap om överlevnad och gör en manual. Sök kunskap på biblioteket och på nätet. Lär er handskas med eld och hitta mat i skogen på en klassutflykt – det är både roligt och kan vara livsviktigt att kunna.

TIPS PÅ FÖRDJUPNING

Läs

"Ronja Rövardotter" (Astrid Lindgren, Rabén & Sjögren, 1981)

Mer om hur Ronja kom till och mycket mer på Astrid Lindgrens officiella [hemsida](#).

"Nordiska väsen" (Johan Egerkrans, B Wahlströms, 2013)

"Väsenologi: en lättbegriplig vetenskapligt grundad faktabok om väsen i nordisk folktro" (Ingela Korsell. Natur & Kultur, 2019)

"Jakten på Jack" (Martin Olczak, Rabén & Sjögren, 2017-)
Bokserie där Stockholm kryllar av oknytt och väsen.

"PAX" (Åsa Larsson och Ingela Korsell, Bonnier Carlsson, 2014-)
Urban fantasyserie om magi, som utspelar sig mitt i dagens Mariefred.

[Institutet för språk och folkminnen](#)

Se

Ronja Rövardotter, animerad serie av Studio Ghibli i 26 delar, (Gorō Miyazaki, Japan 2014)

[Svenska Yle](#)

En serie korta små filmer om överlevnad i skogen som bland annat behandlar utrustning och att göra upp eld.

[Naturskyddsföreningen](#)

Om ätbara vilda växter.

PRODUKTIONSINFO

Sverige, Norge 1984

Regi: Tage Danielsson
Manus: Astrid Lindgren
Produktionschef: Waldemar Bergendahl
Produktionsledare: Anita Tesler
Klippning: Jan Persson
Foto: Rune Ericson, Pelle Svensson (trickfoto)
Musik: Björn Isfält

Rollista i urval:

Ronja: Hanna Zetterberg
Birk: Dan Håfström
Mattis: Börje Ahlstedt
Lovis: Lena Nyman
Borka: Per Oscarsson
Skalle-Per: Allan Edwall

Längd: 126 min

Tillåten fr. 7 år

Svensk premiär: 14 december 1984
Distributör i Sverige (DCP): Stiftelsen Svenska Filminstitutet, tel. 08-6651100 (växel)
Rättighetsinnehavare: AB Svensk Filmindustri
Institutionella rättigheter: Swedish Film

Redaktion:

Text: Nina Nykvist
Redaktör: Anna Håkansson
Svenska Filminstitutet, maj 2020

KONTAKT

filmiskolan@filminstitutet.se
<http://www.filminstitutet.se/filmpedagogik>

Observera

Filminstitutet kan inte garantera att filmen finns i distribution sedan den har slutat visas på ordinarie biografrepertoar.

Här kan ni lära er mer om hur en hittar och bokar film för visningar i lärande sammanhang.
<https://www.filminstitutet.se/skolbio>